ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 3ης Δεκεμβρίου 2015*

«Προδικαστική παραπομπή — Οδηγία 2004/39/ΕΚ — Άρθρα 4, παράγραφος 1, και 19, παράγραφοι 4, 5 και 9 — Αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων — Έννοια των "επενδυτικών υπηρεσιών και δραστηριοτήτων" — Διατάξεις προς διασφάλιση της προστασίας των επενδυτών — Κανόνες συμπεριφοράς για την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών σε πελάτες — Υποχρέωση αξιολογήσεως της καταλληλότητας της προς παροχήν υπηρεσίας — Συμβατικές συνέπειες λόγω αθετήσεως της υποχρεώσεως αυτής — Σύμβαση καταναλωτικής πίστης — Σύμβαση δανείου σε ξένο νόμισμα — Αποδέσμευση και αποπληρωμή του δανείου στο εθνικό νόμισμα — Ρήτρες αφορώσες τη συναλλαγματική ισοτιμία»

Στην υπόθεση C-312/14,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Ráckevei járásbíróság (Ουγγαρία) με απόφαση της 27ης Μαΐου 2014, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο την 1η Ιουλίου 2014, στο πλαίσιο της δίκης

Banif Plus Bank Zrt.

κατά

Márton Lantos,

Mártonné Lantos,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους L. Bay Larsen, πρόεδρο του τρίτου τμήματος, προεδρεύοντα του τετάρτου τμήματος, F. Biltgen, J. Malenovský, A. Prechal (εισηγήτρια) και K. Jürimäe, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Jääskinen

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— οι M. και M. Lantos, εκπροσωπούμενοι από τον I. Kriston, ügyvéd,

— η Ουγγρική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Z. Fehér και G. Szima,

— η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους T. Henze και A. Lippstreu,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ουγγρική.

— η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον B. Majczyna,

— η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον M. Holt, επικουρούμενο από τον B. Kennelly, barrister,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους I. Rogalski και A. Tokár,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 17ης Σεπτεμβρίου 2015,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 4, παράγραφος 1, και 19, παράγραφοι 4, 5 και 9, της οδηγίας 2004/39/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Απριλίου 2004, για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων, για την τροποποίηση των οδηγιών 85/611/ΕΟΚ και 93/6/ΕΟΚ του Συμβουλίου και της οδηγίας 2000/12/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και για την κατάργηση της οδηγίας 93/22/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 145, σ. 1).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της Banif Plus Bank Zrt. (στο εξής: Banif Plus Bank) και των M. και M. Lantos (στο εξής, από κοινού: ζεύγος Lantos) ως προς σύμβαση καταναλωτικής πίστης σε ξένο νόμισμα.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 93/13/ΕΟΚ

3 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές (ΕΕ L 95, σ. 29), ορίζει:

«Ρήτρα σύμβασης που δεν απετέλεσε αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης, θεωρείται καταχρηστική όταν παρά την απαίτηση καλής πίστης, δημιουργεί εις βάρος του καταναλωτή σημαντική ανισορροπία ανάμεσα στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μερών, τα απορρέοντα από τη σύμβαση.»

4 Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας:

«Η εκτίμηση του καταχρηστικού χαρακτήρα των ρητρών δεν αφορά ούτε τον καθορισμό του κυρίου αντικειμένου της σύμβασης ούτε το ανάλογο ή μη μεταξύ της τιμής και της αμοιβής, αφενός, και των υπηρεσιών ή αγαθών που θα παρασχεθούν ως αντάλλαγμα, αφετέρου, εφόσον οι ρήτρες αυτές είναι διατυπωμένες κατά τρόπο σαφή και κατανοητό.»

5 Το άρθρο 6, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας προβλέπει:

«Τα κράτη μέλη θεσπίζουν διατάξεις σύμφωνα με τις οποίες οι καταχρηστικές ρήτρες σύμβασης μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή, τηρουμένων των σχετικών όρων της εθνικής νομοθεσίας, δεν δεσμεύουν τους καταναλωτές, ενώ η σύμβαση εξακολουθεί να δεσμεύει τους συμβαλλόμενους, εάν μπορεί να υπάρξει και χωρίς τις καταχρηστικές ρήτρες.»

Η οδηγία 2004/39

6 Οι αιτιολογικές σκέψεις 2 και 31 της οδηγίας 2004/39 έχουν ως εξής:

«(2) [...] πρέπει να εξασφαλιστεί ο απαιτούμενος βαθμός εναρμόνισης που θα προσφέρει στους επενδυτές υψηλό επίπεδο προστασίας [...]

[...]

(31) Ένας από τους στόχους της παρούσας οδηγίας είναι η προστασία των επενδυτών. [...]»

7 Κατά το άρθρο 1 της οδηγίας αυτής:

«1. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται στις επιχειρήσεις επενδύσεων και στις ρυθμιζόμενες αγορές.

2. Οι ακόλουθες διατάξεις εφαρμόζονται επίσης σε πιστωτικά ιδρύματα που έχουν λάβει άδεια λειτουργίας βάσει της οδηγίας 2000/12/ΕΚ [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Μαρτίου 2000 σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων (ΕΕ L 126, σ. 1)], όταν τα εν λόγω ιδρύματα παρέχουν/ασκούν μία ή πλείονες επενδυτικές υπηρεσίες/δραστηριότητες:

— [...]

— το κεφάλαιο ΙΙ του τίτλου ΙΙ, εκτός του άρθρου 23, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο·

— [...]».

8 Το άρθρο 4, παράγραφος 1, σημεία 2, 6 και 17, της οδηγίας 2004/39 περιλαμβάνει τους ακόλουθους ορισμούς:

«[…]

2) “επενδυτικές υπηρεσίες και δραστηριότητες”: οποιεσδήποτε από τις υπηρεσίες και δραστηριότητες του τμήματος Α του παραρτήματος Ι οι οποίες αφορούν οποιοδήποτε από τα μέσα που απαριθμούνται στο τμήμα Γ του παραρτήματος Ι·

[...]

6) “διενέργεια συναλλαγών για ίδιο λογαριασμό”: η διαπραγμάτευση βάσει ιδίων κεφαλαίων, η οποία οδηγεί στην ολοκλήρωση συναλλαγών σε ένα ή περισσότερα χρηματοπιστωτικά μέσα·

[...]

17) “χρηματοπιστωτικό μέσο”: τα μέσα που προσδιορίζονται στο τμήμα Γ του παραρτήματος Ι».

9 Μεταξύ των υπηρεσιών και των δραστηριοτήτων οι οποίες απαριθμούνται στο τμήμα Α του παραρτήματος Ι της εν λόγω οδηγίας περιλαμβάνεται η διαπραγμάτευση για ίδιο λογαριασμό. Κατά το τμήμα Β, σημεία 2 και 4, του παραρτήματος αυτού, στην κατηγορία των «παρεπόμενων υπηρεσιών» εμπίπτουν, αντιστοίχως, η «παροχή πιστώσεων ή δανείων σε επενδυτή προς διενέργεια συναλλαγής σε ένα ή περισσότερα χρηματοπιστωτικά μέσα, στην οποία εμπλέκεται η επιχείρηση που παρέχει την πίστωση ή το δάνειο», και οι «[υ]πηρεσίες ξένου συναλλάγματος εφόσον συνδέονται με την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών». Στο σημείο 4 του τμήματος Γ του εν λόγω παραρτήματος, με τίτλο «Χρηματοπιστωτικά μέσα», παρατίθενται τα «[σ]υμβόλαια δικαιωμάτων προαίρεσης, συμβόλαια

μελλοντικής εκπλήρωσης, συμβάσεις ανταλλαγής (swaps), προθεσμιακές συμβάσεις επιτοκίων (forward-rate agreements) και άλλες παράγωγες συμβάσεις σχετιζόμενες με κινητές αξίες, νομίσματα, επιτόκια ή αποδόσεις, ή άλλα παράγωγα μέσα».

10 Το άρθρο 19 της ίδιας οδηγίας περιλαμβάνεται στο τμήμα 2, με τίτλο «Διατάξεις για την προστασία των επενδυτών», του τίτλου ΙΙ, κεφάλαιο ΙΙ. Έχει τίτλο «Υποχρεώσεις επαγγελματικής δεοντολογίας κατά την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών σε πελάτες». Το άρθρο αυτό, παράγραφοι 4, 5 και 9, ορίζει:

«4. Όταν η επιχείρηση επενδύσεων παρέχει επενδυτικές συμβουλές ή διαχείριση χαρτοφυλακίου, οφείλει να αντλεί τις αναγκαίες πληροφορίες σχετικά με τη γνώση και την πείρα του πελάτη ή του δυνητικού πελάτη στον επενδυτικό τομέα σε σχέση με τον συγκεκριμένο τύπο προϊόντος ή υπηρεσίας, καθώς και σχετικά με τη χρηματοοικονομική κατάσταση και τους επενδυτικούς στόχους του, ώστε να μπορεί να του συστήσει τις επενδυτικές υπηρεσίες και τα χρηματοπιστωτικά μέσα που είναι κατάλληλα για την περίπτωσή του.

5. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι όταν οι επιχειρήσεις επενδύσεων παρέχουν άλλες επενδυτικές υπηρεσίες πλην των μνημονευόμενων στην παράγραφο 4, ζητούν από τον πελάτη ή τον δυνητικό πελάτη να δίνει πληροφορίες σχετικά με τη γνώση και την πείρα του στον επενδυτικό τομέα σε σχέση με το συγκεκριμένο τύπο προσφερόμενου ή ζητούμενου προϊόντος ή υπηρεσίας, ώστε να μπορεί η επιχείρηση επενδύσεων να εκτιμήσει κατά πόσον η σχεδιαζόμενη επενδυτική υπηρεσία ή προϊόν είναι κατάλληλο για τον πελάτη.

[...]

9. Όταν η επενδυτική υπηρεσία προσφέρεται ως μέρος χρηματοπιστωτικού προϊόντος που ήδη υπόκειται σε άλλες διατάξεις της κοινοτικής νομοθεσίας ή σε κοινά ευρωπαϊκά πρότυπα σχετικά με τα πιστωτικά ιδρύματα και την καταναλωτική πίστη όσον αφορά την αξιολόγηση του κινδύνου των πελατών ή/και τις απαιτήσεις περί πληροφοριών, η παροχή της εν λόγω υπηρεσίας δεν υπόκειται επιπροσθέτως στις επιβαλλόμενες με το παρόν άρθρο υποχρεώσεις.»

11 Το άρθρο 51, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/39 προβλέπει ότι τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν, σύμφωνα με την εθνική τους νομοθεσία, ότι μπορούν να ληφθούν τα κατάλληλα διοικητικά μέτρα ή να επιβληθούν κατάλληλες διοικητικές κυρώσεις κατά των υπευθύνων σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τις διατάξεις που θεσπίζονται για την εφαρμογή της οδηγίας αυτής, μέτρα τα οποία πρέπει να είναι αποτελεσματικά, αναλογικά και αποτρεπτικά.

Η οδηγία 2008/48/ΕΚ

12 Κατά το άρθρο 2, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 2008/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2008, για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 133, σ. 66, και διορθωτικά ΕΕ 2009, L 207, σ. 14, ΕΕ 2010, L 199, σ. 40, και ΕΕ 2011, L 234, σ. 46):

«1. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται στις συμβάσεις πίστωσης.

2. Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται:

[...]

η) συμβάσεις πίστωσης, οι οποίες συνάπτονται με επενδυτικές επιχειρήσεις όπως ορίζ[ον]ται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας [2004/39], ή με πιστωτικά ιδρύματα όπως ορίζ[ον]ται στο άρθρο 4 της οδηγίας 2006/48/ΕΚ [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2006, σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών

ιδρυμάτων (ΕΕ L 177, σ. 1)], με σκοπό την παροχή της δυνατότητας στον επενδυτή να διενεργήσει συναλλαγή όσον αφορά μία ή περισσότερες από τις πράξεις που απαριθμούνται στο τμήμα Γ του παραρτήματος Ι της οδηγίας [2004/39], όταν η επενδυτική επιχείρηση ή το πιστωτικό ίδρυμα που χορηγεί την πίστωση συμμετέχει στην εν λόγω συναλλαγή·

[...]».

13 Το άρθρο 3 της οδηγίας 2008/48, με τίτλο «Ορισμοί», προβλέπει:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

[...]

γ) "σύμβαση πίστωσης": σύμβαση δυνάμει της οποίας πιστωτικός φορέας χορηγεί ή υπόσχεται να χορηγήσει σε καταναλωτή πίστωση υπό μορφή προθεσμιακής καταβολής, δανείου ή οποιασδήποτε άλλης παρόμοιας χρηματοδοτικής διευκόλυνσης, με εξαίρεση τις συμβάσεις που συνάπτονται για τη συνεχή παροχή υπηρεσιών ή για την προμήθεια αγαθών του ίδιου είδους, σύμφωνα με τις οποίες ο καταναλωτής καταβάλλει με δόσεις το τίμημα για τις εν λόγω υπηρεσίες ή αγαθά κατά τη διάρκεια της παροχής τους·

[...]».

14 Στο κεφάλαιο ΙΙ της εν λόγω οδηγίας, με τίτλο «Πληροφορίες και πρακτικές που προηγούνται της σύναψης της σύμβασης πίστωσης», περιλαμβάνεται, μεταξύ άλλων, το άρθρο 4, με τίτλο «Τυποποιημένες πληροφορίες που πρέπει να περιλαμβάνονται στη διαφήμιση», το άρθρο 5, με τίτλο «Παροχή πληροφοριών πριν από τη σύναψη της σύμβασης», και το άρθρο 8, με τίτλο «Υποχρέωση εκτίμησης της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή». Το κεφάλαιο IV της ίδιας οδηγίας, με τίτλο «Πληροφόρηση και δικαιώματα σχετικά με τις συμβάσεις πίστωσης», περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, το άρθρο 10, με τίτλο «Πληροφορίες που πρέπει να περιλαμβάνονται στη σύμβαση πίστωσης», και το άρθρο 11, με τίτλο «Πληροφορίες για το χρεωστικό επιτόκιο».

Το ουγγρικό δίκαιο

15 Ο νόμος CXXXVIII. του 2007, σχετικά με τις επενδυτικές επιχειρήσεις, τους επιχειρηματίες των χρηματιστηρίων εμπορευμάτων καθώς και τους κανόνες που διέπουν τις δραστηριότητες τις οποίες δύνανται να ασκούν (a befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól szóló 2007. évi CXXXVIII. törvény) αποσκοπεί, μεταξύ άλλων, στη μεταφορά της οδηγίας 2004/39 στο ουγγρικό δίκαιο.

16 Το άρθρο 4 του εν λόγω νόμου, ως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών, περιέχει τους ακόλουθους ορισμούς:

«[...]

6) δάνειο επενδύσεως: δάνειο χορηγούμενο για την αγορά χρηματοπιστωτικού μέσου, αν το δανειοδοτικό ίδρυμα συμμετέχει στην εκτέλεση της συναλλαγής·

[...]

11) σύμβαση ανταλλαγής (swap): κάθε σύνθετη σύμβαση σχετική με την ανταλλαγή χρηματοπιστωτικού μέσου η οποία αποτελείται, κατ' αρχήν, από πράξη αγοράς τοις μετρητοίς και πράξη προθεσμιακής αγοράς ή πολλών προθεσμιακών συναλλαγών, η οποία συνεπάγεται, κατά γενικό κανόνα, ανταλλαγή ταμειακής ροής·

[...]

50) χρηματοπιστωτικό μέσο: μέσο που αντιπροσωπεύει χρηματική αξίωση, αποκλειομένων των εκδιδόμενων εν σειρά κινητών αξιών, για το οποίο η διαπραγμάτευση γίνεται στη χρηματαγορά·

[...]

60. παράγωγη σύμβαση: σύμβαση της οποίας η αξία εξαρτάται από την αξία του χρηματοπιστωτικού μέσου επί του οποίου βασίζεται και η οποία αποτελεί το αντικείμενο ίδιας διαπραγματεύσεως·

[...]».

17 Το άρθρο 19 της οδηγίας 2004/39 τέθηκε σε εφαρμογή από τα άρθρα 40 έως 45 του ίδιου νόμου.

18 Το άρθρο 231 του Αστικού Κώδικα, ως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών, ορίζει:

«1. Εκτός αντίθετης συμφωνίας, οι χρηματικές οφειλές καταβάλλονται στο νόμιμο νόμισμα του τόπου εκπληρώσεως της παροχής.

2. Οφειλές σε άλλο νόμισμα ή σε χρυσό μετατρέπονται βάσει της συναλλαγματικής ισοτιμίας (αξίας) που ισχύει στον τόπο και στον χρόνο πληρωμής.»

19 Το άρθρο 523 του εν λόγω κώδικα έχει ως εξής:

«1. Δυνάμει της συμβάσεως δανείου, το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα ή κάθε άλλος δανειστής υποχρεούται να θέσει στη διάθεση του δανειολήπτη το συμφωνηθέν ποσό· ο δανειολήπτης υποχρεούται να αποπληρώσει το εν λόγω ποσό σύμφωνα με τη σύμβαση.

2. Ελλείψει αντιθέτων διατάξεων, αν ο δανειστής είναι χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, ο οφειλέτης υποχρεούται να καταβάλει τόκους (τραπεζικό δάνειο).»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

20 Στις 11 Ιουνίου 2008, ο M. Lantos συνήψε με την Banif Plus Bank σύμβαση καταναλωτικού δανείου σε ξένο νόμισμα, για την αγορά μηχανοκίνητου οχήματος. Η M. Lantos, ως σύζυγος του M. Lantos, υπέχει τις εκ της συμβάσεως αυτής υποχρεώσεις. Το αιτούν δικαστήριο χαρακτηρίζει την εν λόγω σύμβαση ως σύμβαση δανείου κατά το άρθρο 523 του Αστικού Κώδικα.

21 Η εν λόγω σύμβαση περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, ορισμένες ρήτρες σχετικές με τις λεγόμενες «εικονικές» ταμειακές ροές στο εθνικό νόμισμα, εν προκειμένω σε ουγγρικά φιορίνια (HUF).

22 Το αιτούν δικαστήριο περιγράφει ως εξής τον συμβατικό μηχανισμό της μετατροπής των ταμειακών ροών σε ξένο νόμισμα:

«Η [Banif Plus Bank], κατά τη χορήγηση του δανείου, υπολόγισε σε ξένο νόμισμα το ισόποσο της οφειλής σε φιορίνια, βάσει της συναλλαγματικής ισοτιμίας που ίσχυε σε προκαθορισθείσα ημερομηνία, κατά το άρθρο 231 του Αστικού Κώδικα. [Στη συνέχεια,] η [Banif Plus Bank] αγόρασε από τον πελάτη το εν λόγω συνάλλαγμα, (εγγεγραμμένο λογιστικώς) με έξοδα του πελάτη, εφαρμόζοντας τη συναλλαγματική ισοτιμία αγοράς συναλλάγματος που ίσχυε κατά τον χρόνο καταβολής (συναλλαγή κατ' εφαρμογή της τρέχουσας συναλλαγματικής ισοτιμίας) και του κατέβαλε το ισόποσό του σε φιορίνια. [Ακολούθως,] η [Banif Plus Bank] πώλησε στον πελάτη το εγγεγραμμένο συνάλλαγμα έναντι ουγγρικών φιορινίων, εφαρμόζοντας τη συναλλαγματική ισοτιμία πωλήσεως συναλλάγματος που ίσχυε κατά τον χρόνο αποπληρωμής του δανείου (συναλλαγή κατ' εφαρμογή προθεσμιακής

συναλλαγματικής ισοτιμίας, ισχύουσας κατά τον χρόνο αποπληρωμής), προκειμένου ο πελάτης να μπορέσει να αποπληρώσει σε ξένο νόμισμα την οφειλή του, η οποία είχε εγγραφεί λογιστικώς σε ξένο νόμισμα.»

23 Εξάλλου, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, με την απόφαση 6/2013 PJE, εκδοθείσα στο πλαίσιο ενιαίας ερμηνείας των διατάξεων του αστικού δικαίου, το Kúria (ανώτατο δικαστήριο) έκρινε ότι οι συμβάσεις δανείου σε ξένο νόμισμα πρέπει να χαρακτηρίζονται ως «δάνεια ξένου νομίσματος», κατά το άρθρο 231 του Αστικού Κώδικα. Σύμφωνα με το Kúria, αποτέλεσμα των εν λόγω δανείων είναι η ύπαρξη υποχρεώσεως σε ξένο νόμισμα. Ωστόσο, στις συμβάσεις αυτές, αντιθέτως προς τις συμβάσεις δανείου στις οποίες προβλέπεται γνήσια εκτέλεση σε ξένο νόμισμα, το σχετικό ξένο νόμισμα χρησιμοποιείται ως απλή λογιστική μονάδα, ενώ οι υποχρεώσεις πληρωμής εκπληρώνονται πραγματικώς στο εθνικό νόμισμα. Κατά συνέπεια, η ροή του χρήματος που είναι εγγεγραμμένο λογιστικώς σε ξένο νόμισμα είναι εικονική, ενώ η ροή χρήματος σε φιορίνια είναι πραγματική.

24 Επιπλέον, το αιτούν δικαστήριο εκθέτει ότι η Banif Plus Bank διατείνεται ότι δεν παρέσχε καμία επενδυτική υπηρεσία, καμία παρεπόμενη της δραστηριότητας αυτής υπηρεσία και καμία υπηρεσία σχετική με τα χρηματιστήρια εμπορευμάτων. Η σύμβαση της κύριας δίκης είναι σύμβαση καταναλωτικής πίστης συναφθείσα με την Banif Plus Bank στο πλαίσιο της δανειακής δραστηριότητάς της, την οποία ρυθμίζει λεπτομερώς ο νόμος CCXXXVII. του 2007, για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και τις χρηματοδοτικές επιχειρήσεις (a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény), οπότε η ισχύς της δεν μπορεί να εκτιμηθεί ούτε βάσει των διατάξεων του νόμου CXXXVIII. ούτε βάσει των διατάξεων της οδηγίας 2004/39.

25 Το ζεύγος Lantos ισχυρίστηκε, ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, ότι, για να υπάρξει ερμηνεία του νόμου CXXXVIII. του 2007 με την εν λόγω οδηγία, επιβάλλεται αίτηση προδικαστικής αποφάσεως καθόσον το Kúria, στην απόφασή του 6/2013 PJE, βασίστηκε στις διατάξεις του Αστικού Κώδικα, ειδικότερα του άρθρου 231, επί του οποίου δεν άσκησε καμία επιρροή η μεταφορά της οδηγίας αυτής στην εσωτερική έννομη τάξη, για να κρίνει ότι οι συμβάσεις δανείου σε ξένο νόμισμα εμπίπτουν στον τομέα της αγοράς κεφαλαίων.

26 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Ráckevei járásbíróság (τοπικό δικαστήριο του Ráckeve) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Πρέπει να γίνει δεκτό ότι, δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 1, σημείο 2 (επενδυτικές υπηρεσίες και δραστηριότητες) και σημείο 17 (χρηματοπιστωτικό μέσο), καθώς επίσης του παραρτήματος I, τμήμα Γ.4 (προθεσμιακές πράξεις συναλλάγματος, παράγωγα μέσα), της [οδηγίας 2004/39], αποτελεί χρηματοπιστωτικό μέσο η προσφορά που απευθύνεται στον πελάτη για κατάρτιση πράξεως (συναλλαγματικής ισοτιμίας), η οποία, υπό τη νομική μορφή συμβάσεως δανείου σε ξένο νόμισμα συνίσταται σε αγοραπωλησία τοις μετρητοίς κατά το χρονικό σημείο της αποδεσμεύσεως των κεφαλαίων και επί προθεσμία κατά το χρονικό σημείο της αποπληρωμής, η οποία εκτελείται μέσω της μετατροπής σε φιορίνια [HUF] ποσού εγγεγραμμένου λογιστικώς σε ξένο νόμισμα και εκθέτει το δάνειο του πελάτη στις διακυμάνσεις και τους κινδύνους (συναλλαγματικός κίνδυνος) της κεφαλαιαγοράς;

2) Πρέπει να γίνει δεκτό ότι, κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, σημείο 6 (διενέργεια συναλλαγών για ίδιο λογαριασμό), και του παραρτήματος I, τμήμα Α.3 (διαπραγμάτευση για ίδιο λογαριασμό), της [οδηγίας 2004/39], συνιστά επενδυτική υπηρεσία ή δραστηριότητα η άσκηση δραστηριότητας διαπραγματεύσεως για ίδιο λογαριασμό όσον αφορά το περιγραφέν με το πρώτο ερώτημα χρηματοπιστωτικό μέσο;

3) Οφείλει το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα να προβεί σε έλεγχο της καταλληλότητας βάσει των απαιτήσεων του άρθρου 19, παράγραφοι 4 και 5, της [οδηγίας 2004/39], λαμβανομένου υπόψη ότι η προθεσμιακή πράξη συναλλάγματος –η οποία συνιστά επενδυτική υπηρεσία σχετική με

παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα– προσεφέρθη ως μέρος χρηματοπιστωτικού προϊόντος (ήτοι, σύμβαση δανείου), καθώς επίσης ότι το παράγωγο μέσο αποτελεί σύνθετο χρηματοπιστωτικό μέσο αυτό καθεαυτό; Πρέπει να γίνει δεκτό ότι το άρθρο 19, παράγραφος 9, της [οδηγίας 2004/39] δεν έχει εφαρμογή λόγω του γεγονότος ότι οι κίνδυνοι τους οποίους αναλαμβάνει ο πελάτης σε σχέση με το δάνειο και το χρηματοπιστωτικό μέσο είναι θεμελιωδώς διαφορετικοί μεταξύ τους, και κατά συνέπεια καθίσταται απαραίτητος ο έλεγχος της καταλληλότητας, εφόσον η πράξη περιλαμβάνει χρηματοπιστωτικό μέσο;

4) Επιφέρει η καταστρατήγηση του άρθρου 19, παράγραφοι 4 και 5, της [οδηγίας 2004/39] την ακυρότητα της συμβάσεως δανείου που συνήφθη μεταξύ [της Banif Plus Bank] και [των δανειοληπτών];»

Επί του αιτήματος περί επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας

27 Μετά την ολοκλήρωση της προφορικής διαδικασίας, στις 17 Σεπτεμβρίου 2015, κατόπιν της παρουσιάσεως των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα, το ζεύγος Lantos ζήτησε την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας με το από 20 Σεπτεμβρίου 2015 έγγραφο, το οποίο κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 25 Σεπτεμβρίου 2015.

28 Προς στήριξη του αιτήματος αυτού, το ζεύγος Lantos διατείνεται ότι οι εν λόγω προτάσεις ενέχουν πλάνη και ανακολουθίες και επιβάλλεται η επανάληψη της προφορικής διαδικασίας προκειμένου το Δικαστήριο να μπορέσει να ζητήσει διευκρινίσεις από το αιτούν δικαστήριο δυνάμει του άρθρου 101 του Κανονισμού Διαδικασίας, όσον αφορά πραγματικά περιστατικά και κανόνες του εθνικού δικαίου, η έλλειψη των οποίων, κατά τον γενικό εισαγγελέα, καθιστά την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως απαράδεκτη.

29 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, δυνάμει του άρθρου 83 του Κανονισμού του Διαδικασίας, το Δικαστήριο μπορεί, ανά πάσα στιγμή, αφού ακούσει τον γενικό εισαγγελέα, να διατάξει την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας, ιδίως αν κρίνει ότι δεν έχει διαφωτισθεί επαρκώς, ή όταν ένας διάδικος, μετά τη λήξη της διαδικασίας αυτής, επικαλείται νέο πραγματικό περιστατικό που μπορεί να ασκήσει αποφασιστική επιρροή επί της αποφάσεως του Δικαστηρίου, ή ακόμα όταν, προς επίλυση της διαφοράς, το Δικαστήριο χρειάζεται να στηριχθεί σε επιχείρημα επί του οποίου δεν διεξήχθη συζήτηση μεταξύ των διαδίκων ή των κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενδιαφερομένων.

30 Εν προκειμένω, το Δικαστήριο, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, εκτιμά ότι έχει διαφωτιστεί επαρκώς προκειμένου να αποφανθεί και ότι η κρίση του επί των υποθέσεων δεν χρειάζεται να στηριχθεί σε επιχειρήματα επί των οποίων δεν διεξήχθη συζήτηση μεταξύ των διαδίκων.

31 Εξάλλου, δεν υποστηρίζεται ότι ένας εκ των ενδιαφερομένων αυτών προέβαλε, μετά την ολοκλήρωση της εν λόγω προφορικής διαδικασίας, νέο πραγματικό περιστατικό δυνάμενο να ασκήσει αποφασιστική επιρροή στην απόφαση του Δικαστηρίου.

32 Περαιτέρω, η δυνατότητα του Δικαστηρίου να ζητήσει διευκρινίσεις από το αιτούν δικαστήριο δυνάμει του άρθρου 101 του Κανονισμού Διαδικασίας συνιστά απλή ευχέρεια της οποίας η χρήση εκτιμάται από το Δικαστήριο ανά περίπτωση.

33 Υπογραμμίζεται εξάλλου ότι, όπως ορίζεται στο άρθρο 252, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, ο ρόλος του γενικού εισαγγελέα είναι να διατυπώνει δημοσίως με πλήρη αμεροληψία και ανεξαρτησία αιτιολογημένες προτάσεις επί των υποθέσεων στις οποίες, σύμφωνα με τον Οργανισμό του Δικαστηρίου, απαιτείται παρέμβασή του. Εντούτοις, το Δικαστήριο δεν δεσμεύεται ούτε από την

πρόταση του γενικού εισαγγελέα ούτε από τη συλλογιστική στην οποία αυτή θεμελιώνεται (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση Επιτροπή κατά Parker Hannifin Manufacturing και Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, σκέψη 29).

34 Συνεπώς, το αίτημα επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας πρέπει να απορριφθεί.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του παραδεκτού

35 Καθόσον οι κυβερνήσεις των κρατών μελών, οι οποίες κατέθεσαν γραπτές παρατηρήσεις, εγείρουν ζήτημα απαραδέκτου της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως ή εκφράζουν αμφιβολίες περί του παραδεκτού ορισμένων προδικαστικών ερωτημάτων, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, όταν τα ερωτήματα που υποβάλλονται από τα εθνικά δικαστήρια αφορούν την ερμηνεία διατάξεως του δικαίου της Ένωσης, το Δικαστήριο οφείλει καταρχήν να αποφαίνεται επ' αυτών, εκτός αν είναι πρόδηλο ότι με την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως επιδιώκεται στην πραγματικότητα να οδηγηθεί το Δικαστήριο να εκδώσει απόφαση στο πλαίσιο τεχνητής διαφοράς ή να διατυπώσει συμβουλευτικές γνώμες επί γενικών ή υποθετικών ζητημάτων, ότι η ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης που ζητεί το εθνικό δικαστήριο δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς ή ακόμη ότι το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά ή νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση Les Vergers du Vieux Tauves, C-48/07, EU:C:2008:758, σκέψη 17).

36 Εν προκειμένω, τα ερωτήματα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο αφορούν την ερμηνεία διατάξεων του δικαίου της Ένωσης, ήτοι των άρθρων 4, παράγραφος 1, και 19, παράγραφοι 4, 5 και 9, της οδηγίας 2004/39.

37 Εξάλλου, καίτοι η απόφαση περί παραπομπής φαίνεται μάλλον συνοπτική και διφορούμενη λόγω, μεταξύ άλλων, του γεγονότος ότι το αιτούν δικαστήριο υιοθέτησε, ως βάση των υποβληθέντων ερωτημάτων, την επιχειρηματολογία του ζεύγους Lantos, εντούτοις το Δικαστήριο έχει στη διάθεσή του τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που απαιτούνται για να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα αυτά.

38 Συγκεκριμένα, από την απόφαση παραπομπής και τις υποβληθείσες ενώπιον του Δικαστηρίου γραπτές παρατηρήσεις προκύπτει ότι η σύμβαση δανείου της κύριας δίκης χαρακτηρίζεται από το ότι το δανεισθέν κεφάλαιο και οι απαιτητές μηνιαίες δόσεις έχουν συνομολογηθεί σε ξένο νόμισμα, ενώ το εν λόγω κεφάλαιο καταβλήθηκε σε εθνικό νόμισμα και οι δόσεις αποπληρωμής πρέπει να πραγματοποιηθούν στο νόμισμα αυτό.

39 Όπως επισημαίνει το αιτούν δικαστήριο, η σύμβαση αυτή δεν δημιουργεί ταμειακές ροές ή πραγματικές συναλλαγές σε ξένο νόμισμα μεταξύ της Banif Plus Bank και του ζεύγους Lantos, καθόσον το εθνικό νόμισμα είναι το μοναδικό νόμισμα πληρωμής τόσο για τον δανειστή όσο και για τους δανειολήπτες εφόσον το ξένο νόμισμα χρησιμεύει ως λογιστική μονάδα.

40 Από την ενώπιον του Δικαστηρίου υποβληθείσα δικογραφία προκύπτει ότι στην ίδια σύμβαση έχουν συνομολογηθεί ρήτρες σχετικά με τη μετατροπή του δανεισθέντος κεφαλαίου και των μηνιαίων δόσεων αποπληρωμής σε εθνικό νόμισμα. Οι ρήτρες αυτές προβλέπουν ότι το ποσόν του κεφαλαίου αυτού καθορίζεται βάσει της τιμής αγοράς ξένου νομίσματος κατά την ημερομηνία αποδεσμεύσεως των κεφαλαίων ενώ το ποσό εκάστης μηνιαίας δόσεως καθορίζεται βάσει της τιμής πωλήσεως του ξένου αυτού νομίσματος κατά την ημερομηνία κάθε μηνιαίας δόσεως.

41 Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να διευκρινίσει κυρίως κατά πόσον, όπως υποστηρίζει το ζεύγος Lantos, η σύμβαση αυτή, καθόσον περιλαμβάνει ρήτρες σχετικές με τη συναλλαγματική ισοτιμία με αποτέλεσμα τη μετακύλιση του συναλλαγματικού κινδύνου στους δανειολήπτες, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2004/39, δεδομένου ότι, δυνάμει των ρητρών αυτών, η Banif Plus Bank παρέχει επενδυτική υπηρεσία, οπότε, ως χρηματοπιστωτικό ίδρυμα για το οποίο γίνεται λόγος στο άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής, υποχρεούται, μεταξύ άλλων, να αξιολογεί την καταλληλότητα της προς παροχήν υπηρεσίας κατ' εφαρμογήν της σχετικής διατάξεως του άρθρου 19 της εν λόγω οδηγίας. Εξάλλου, το ζεύγος Lantos διατείνεται ότι, εφόσον η αξιολόγηση αυτή δεν έλαβε χώρα, η υπό κρίση σύμβαση πρέπει να ακυρωθεί.

42 Επομένως, η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως είναι παραδεκτή.

Επί της ουσίας

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

43 Προκαταρκτικώς, παρατηρείται ότι, στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση Kásler και Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282), το Kúria υπέβαλε στο Δικαστήριο ερώτημα περί των προϋποθέσεων εφαρμογής της οδηγίας 93/13 στο συγκεκριμένο πλαίσιο των συμβάσεων καταναλωτικού δανείου σε ξένο νόμισμα. Συναφώς, το Kúria, με την απόφαση 2/2014 PJE, εκδοθείσα στο πλαίσιο ενιαίας ερμηνείας των διατάξεων του αστικού δικαίου, έκρινε ότι οι σχετικές με τη συναλλαγματική ισοτιμία ρήτρες, καθόσον δημιουργούν αναντιστοιχία μεταξύ της τιμής αγοράς του ξένου νομίσματος, η οποία εφαρμόζεται κατά την αποδέσμευση του δανείου, και της τιμής πωλήσεώς του, η οποία εφαρμόζεται για τον υπολογισμό των μηνιαίων δόσεων, μπορούν να αποτελέσουν το αντικείμενο ελέγχου όσον αφορά τον καταχρηστικό χαρακτήρα τους και πρέπει πράγματι να θεωρηθούν ως καταχρηστικές εφόσον, μεταξύ άλλων, η τράπεζα εισπράττει από τον καταναλωτή αντιπαροχή αντιστοιχούσα στη διαφορά μεταξύ των εν λόγω τιμών του συναλλάγματος χωρίς να παρέχει ως αντιστάθμισμα υπηρεσία στον καταναλωτή.

44 Αντιθέτως, στην ίδια αυτή απόφαση, το Kúria έκρινε ότι, κατ' αρχήν, οι ρήτρες συμβάσεως δανείου σε ξένο νόμισμα, όπως αυτή της κύριας δίκης, οι οποίες έχουν ως αποτέλεσμα ότι, ως αντιστάθμισμα του ευνοϊκότερου επιτοκίου από αυτό που προσφέρεται για τα δάνεια σε εθνικό νόμισμα, ο καταναλωτής φέρει πλήρως τον κίνδυνο αξιολογήσεως του ξένου νομίσματος, αφορούν το κύριο αντικείμενο της συμβάσεως κατά την εθνική νομοθεσία για τη μεταφορά του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 93/13, οπότε οι ρήτρες αυτές δεν μπορούν να ελεγχθούν ως προς τον καταχρηστικό χαρακτήρα τους.

45 Περαιτέρω, στην απόφαση 6/2013, εκδοθείσα στο πλαίσιο ενιαίας εφαρμογής των διατάξεων του αστικού δικαίου, το Kúria έκρινε ότι η σύναψη της συμβάσεως αυτής δανείου σε ξένο νόμισμα δεν προϋποθέτει την εφαρμογή των υποχρεώσεων πληροφορήσεως των άρθρων 40 έως 42 του νόμου CXXXVIII. του 2007, για τη μεταφορά του άρθρου 19 της οδηγίας 2004/39 στο εσωτερικό δίκαιο εφόσον, στο πλαίσιο της συμβάσεως αυτής, ο δανειστής δεν παρέχει καμία από τις επενδυτικές υπηρεσίες που απαριθμούνται στο άρθρο 5 του εν λόγω νόμου, αλλά καταβάλλει κεφάλαιο το οποίο αφορά ή δεν αφορά συγκεκριμένη χρηματοδότηση. Εντούτοις, τα άρθρα 40 και 42 του νόμου CXXXVIII. του 2007 έχουν εφαρμογή σε περίπτωση κατά την οποία το δάνειο αυτό αποτελεί και επενδυτική πράξη καθόσον οι επενδυτικές υπηρεσίες που αφορούν χρηματοπιστωτικό μέσο παρέχονται έναντι κεφαλαίων του δανειολήπτη.

46 Η υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά μόνον την ερμηνεία της οδηγίας 2004/39.

47 Κατόπιν τούτου, επισημαίνεται ότι οι διατάξεις λοιπών πράξεων του δικαίου της Ένωσης οι οποίες αφορούν την προστασία των καταναλωτών δύνανται να ασκούν επιρροή σε υπόθεση όπως αυτή της κύριας δίκης.

48 Τούτο ισχύει, μεταξύ άλλων, όσον αφορά τις διατάξεις της οδηγίας 93/13 οι οποίες εισάγουν μηχανισμό επί της ουσίας ελέγχου των καταχρηστικών ρητρών στο πλαίσιο του συστήματος προστασίας των καταναλωτών που καθιερώνει η οδηγία αυτή (βλ., συναφώς, απόφαση Kásler και Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, σκέψη 42).

49 Περαιτέρω, επισημαίνεται η κανονιστική ρύθμιση της Ένωσης σχετικά με την καταναλωτική πίστη, εν προκειμένω η οδηγία 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1986, για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που διέπουν την καταναλωτική πίστη (ΕΕ L 42, σ. 48), και η οδηγία 2008/48, οι οποίες περιλαμβάνουν ένα σύνολο διατάξεων για την προστασία του καταναλωτή επιβάλλοντας στον δανειστή ορισμένες υποχρεώσεις σχετικά, μεταξύ άλλων, με την πληροφόρηση του καταναλωτή.

Επί του πρώτου και του δευτέρου ερωτήματος

50 Με το πρώτο και το δεύτερο ερώτημά του, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 4, παράγραφος 1, σημείο 2, της οδηγίας 2004/39 έχει την έννοια ότι συνιστούν επενδυτική υπηρεσία ή δραστηριότητα, κατά τη διάταξη αυτή, ορισμένες πράξεις συναλλάγματος, τις οποίες πραγματοποιεί ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα δυνάμει ρητρών συμβάσεως δανείου σε ξένο νόμισμα όπως αυτή της κύριας δίκης, οι οποίες συνίστανται στον καθορισμό του ποσού του δανείου βάσει της τιμής αγοράς του ξένου νομίσματος που ισχύει κατά την αποδέσμευση των κεφαλαίων και στον καθορισμό των ποσών των μηνιαίων δόσεων βάσει της τιμής πωλήσεως του ξένου αυτού νομίσματος που ισχύει κατά τον υπολογισμό κάθε μηνιαίας δόσεως.

51 Συναφώς, μολονότι απόκειται αποκλειστικώς στο αιτούν δικαστήριο να αποφανθεί επί του χαρακτηρισμού των ρητρών αυτών βάσει των ειδικών περιστάσεων της υποθέσεως της κύριας δίκης, εντούτοις το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να συναγάγει από τις διατάξεις της εν λόγω οδηγίας, εν προκειμένω από το άρθρο της 4, παράγραφος 2, τα κριτήρια που μπορεί ή πρέπει να εφαρμόζει το εθνικό δικαστήριο (βλ., συναφώς, απόφαση Genil 48 και Comercial Hostelera de Grandes Vinos, C-604/11, EU:C:2013:344, σκέψη 43).

52 Συνεπώς, τίποτα δεν εμποδίζει εθνικό δικαστήριο να ζητήσει από το Δικαστήριο να αποφανθεί επί του χαρακτηρισμού αυτού, όπως έπραξε το αιτούν δικαστήριο με το πρώτο και δεύτερο ερώτημα, υπό την επιφύλαξη ωστόσο ότι, βάσει του συνόλου των στοιχείων της δικογραφίας που έχει στη διάθεσή του το εν λόγω εθνικό δικαστήριο, το δικαστήριο αυτό προβαίνει στη διαπίστωση και στην εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών που απαιτούνται για τον χαρακτηρισμό αυτό.

53 Εν προκειμένω, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται κατά πόσον οι συναλλαγές που πραγματοποιεί ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, οι οποίες συνίστανται στη μετατροπή σε εθνικό νόμισμα ποσών εκφρασμένων σε ξένο νόμισμα, για τον υπολογισμό των ποσών δανείου και των δόσεων αποπληρωμής του, σύμφωνα με τις σχετικές με τη συναλλαγματική ισοτιμία ρήτρες δανειακής συμβάσεως, μπορούν να χαρακτηρισθούν ως «επενδυτικές υπηρεσίες ή δραστηριότητες», κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, σημείο 2, της οδηγίας 2004/39.

54 Κατά τη διάταξη αυτή, συνιστούν επενδυτικές υπηρεσίες και δραστηριότητες κάθε υπηρεσία και κάθε δραστηριότητα που παρατίθενται στο τμήμα Α του παραρτήματος Ι της οδηγίας αυτής και αφορά κάθε μέσο για το οποίο γίνεται λόγος στο τμήμα Γ του ίδιου παραρτήματος.

55 Ωστόσο, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι πράξεις της κύριας δίκης, καθόσον συνιστούν συναλλαγματικές δραστηριότητες οι οποίες είναι αμιγώς παρεπόμενες της χορηγήσεως και της αποπληρωμής καταναλωτικού δανείου σε ξένο νόμισμα, δεν εμπίπτουν στο εν λόγω τμήμα Α.

56 Συγκεκριμένα, υπό την επιφύλαξη εξακριβώσεως από το αιτούν δικαστήριο, οι πράξεις αυτές περιορίζονται στη μετατροπή, βάσει της τιμής αγοράς ή πωλήσεως του σχετικού ξένου νομίσματος, των ποσών του δανείου και των μηνιαίων δόσεων που έχουν συνομολογηθεί στο ξένο αυτό νόμισμα (λογιστικό νόμισμα) στο εθνικό νόμισμα (νόμισμα πληρωμής).

57 Οι πράξεις αυτές χρησιμεύουν απλώς και μόνον ως λεπτομέρειες εκτελέσεως των ουσιωδών υποχρεώσεων πληρωμής της συμβάσεως δανείου, ήτοι τη διάθεση του κεφαλαίου από τον δανειστή και την αποπληρωμή του εν λόγω κεφαλαίου εντόκως από τον δανειολήπτη. Οι πράξεις αυτές δεν έχουν σκοπό την πραγματοποίηση επενδύσεως, εφόσον ο καταναλωτής αποσκοπεί μόνον στη λήψη των κεφαλαίων ενόψει της αγοράς καταναλωτικού αγαθού ή παροχής υπηρεσίας και όχι, παραδείγματος χάρη, στη διαχείριση συναλλαγματικού κινδύνου ή στην κερδοσκοπία επί της συναλλαγματικής ισοτιμίας ξένου νομίσματος.

58 Εξάλλου, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει το ζεύγος Lantos, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι οι εν λόγω πράξεις εμπίπτουν ειδικότερα στην έννοια της «διαπραγματεύσεως για ίδιο λογαριασμό», για την οποία γίνεται λόγος στο τμήμα Α, σημείο 3, του παραρτήματος Ι, της οδηγίας 2004/39.

59 Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, σημείο 6, της εν λόγω οδηγίας, η έννοια αυτή προσδιορίζει τη διαπραγμάτευση, βάσει ιδίων κεφαλαίων, η οποία οδηγεί στην ολοκλήρωση συναλλαγών σε ένα ή περισσότερα χρηματοπιστωτικά μέσα.

60 Ωστόσο, εν προκειμένω, υπό την επιφύλαξη εξακριβώσεως από το αιτούν δικαστήριο, δεν προκύπτει ότι οι συναλλαγματικές πράξεις τις οποίες πραγματοποιεί χρηματοπιστωτικό ίδρυμα σε εκτέλεση συμβάσεως δανείου όπως αυτή της κύριας δίκης αφορούν τη διαπραγμάτευση ενός ή περισσοτέρων χρηματοπιστωτικών μέσων η οποία οδηγεί στην ολοκλήρωση συναλλαγών.

61 Συγκεκριμένα, τέτοιου είδους συναλλαγματικές πράξεις δεν φαίνεται να έχουν άλλο αντικείμενο από το να καθιστούν δυνατή τη χορήγηση και την αποπληρωμή του δανείου.

62 Περαιτέρω, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι πράξεις που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο συμβάσεως δανείου όπως αυτή της κύριας δίκης εμπίπτουν στην κατηγορία των «παρεπόμενων υπηρεσιών» που περιλαμβάνεται στο παράρτημα Ι, τμήμα Β, της οδηγίας 2004/39.

63 Συναφώς, καίτοι, κατά το σημείο 2 του παραρτήματος Ι, τμήμα Β, η χορήγηση πιστώσεως ή δανείου μπορεί να συνιστά παρεπόμενη υπηρεσία, τούτο συμβαίνει μόνον εάν η εν λόγω πίστωση ή δάνειο παρέχεται σε επενδυτή για να του δώσει τη δυνατότητα να πραγματοποιήσει συναλλαγή επί ενός ή περισσοτέρων χρηματοπιστωτικών μέσων, στην οποία εμπλέκεται η επιχείρηση που παρέχει την εν λόγω πίστωση ή δάνειο. Ωστόσο, συνομολογείται ότι το δάνειο της κύριας δίκης δεν είχε ως σκοπό να καταστήσει δυνατή την πραγματοποίηση τέτοιου είδους μελλοντικής συναλλαγής.

64 Αντιθέτως, οι χορηγούμενες από χρηματοπιστωτικό ίδρυμα συμβάσεις δανείου οι οποίες εμπίπτουν στο εν λόγω σημείο 2, εφόσον έχουν τέτοιο σκοπό, αποκλείονται του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας 2008/48 δυνάμει του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχείο η′, της οδηγίας αυτής.

65 Εξάλλου, στο παράρτημα Ι, τμήμα Β, σημείο 4, της οδηγίας 2004/39 γίνεται μνεία των «[υ]πηρεσιών ξένου συναλλάγματος εφόσον συνδέονται με την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών».

66 Κατά συνέπεια, οι υπηρεσίες συναλλάγματος δεν συνιστούν, αφεαυτών, επενδυτικές υπηρεσίες εμπίπτουσες στο παράρτημα Ι, τμήμα Α, της εν λόγω οδηγίας.

67 Ωστόσο, οι πράξεις συναλλάγματος της κύριας δίκης δεν συνδέονται με επενδυτική υπηρεσία, κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, σημείο 2, της οδηγίας 2004/39, αλλά με πράξη η οποία δεν συνιστά αφεαυτής χρηματοπιστωτικό μέσο, κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, σημείο 17, της οδηγίας αυτής.

68 Συγκεκριμένα, λαμβανομένων υπόψη όλων των στοιχείων της δικογραφίας που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο και πάντοτε υπό την επιφύλαξη εξακριβώσεως από το αιτούν δικαστήριο, αντιθέτως προς όσα διατείνεται το ζεύγος Lantos, δεν προκύπτει ότι οι συναλλαγματικές πράξεις τις οποίες πραγματοποιεί χρηματοπιστωτικό ίδρυμα στο πλαίσιο της εκτελέσεως συμβάσεως δανείου, όπως αυτή της κύριας δίκης, αφορούν ένα από τα χρηματοπιστωτικά μέσα για τα οποία γίνεται λόγος στο παράρτημα Ι, τμήμα Γ, της εν λόγω οδηγίας, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται, ειδικότερα, η προθεσμιακή σύμβαση.

69 Όπως συνήθως γίνεται αποδεκτό στο δημοσιονομικό δίκαιο, η προθεσμιακή σύμβαση είναι είδος παράγωγης συμβάσεως με την οποία δύο συμβαλλόμενοι δεσμεύονται ο ένας να αγοράσει και ο έτερος να πωλήσει, σε μεταγενέστερη ημερομηνία, περιουσιακό στοιχείο αποκαλούμενο «υποκείμενο» σε τιμή καθοριζόμενη κατά τη σύναψη της συμβάσεως.

70 Πάντως, σύμβαση καταναλωτικής πίστης όπως αυτή της κύριας δίκης δεν έχει ως αντικείμενο την πώληση χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου σε τιμή καθοριζόμενη κατά τη σύναψη της συμβάσεως.

71 Συγκεκριμένα, σε σύμβαση όπως αυτή της κύριας δίκης, δεν μπορεί να γίνει διάκριση μεταξύ της συμβάσεως δανείου αφεαυτής και πράξεως προθεσμιακής πωλήσεως συναλλάγματος εφόσον η εν λόγω σύμβαση έχει ως αντικείμενο μόνον την εκτέλεση των ουσιωδών υποχρεώσεων της συμβάσεως αυτής, ήτοι τις υποχρεώσεις πληρωμής του κεφαλαίου και τηρήσεως των προθεσμιών καταβολής των δόσεων, δεδομένου ότι η πράξη αυτή δεν αποτελεί αφεαυτής χρηματοπιστωτικό μέσο.

72 Επομένως, οι ρήτρες της εν λόγω συμβάσεως δανείου σχετικά με τη μετατροπή συναλλάγματος δεν συνιστούν χρηματοπιστωτικό μέσο διαφορετικό από την πράξη η οποία αποτελεί το αντικείμενο της συμβάσεως αυτής, αλλά μόνον λεπτομέρεια αναπόσπαστα συνδεόμενη με την εκτέλεσή της.

73 Συνεπώς, υπόθεση όπως αυτή της κύριας δίκης διαφέρει θεμελιωδώς από την υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση Genil 48 και Comercial Hostelera de Grandes Vinos (C-604/11, EU:C:2013:344), η οποία αφορούσε προθεσμιακό χρηματοπιστωτικό μέσο, ήτοι σύμβαση ανταλλαγής αποκαλούμενη «swap» αποσκοπούσα στην προστασία των πελατών τραπεζών έναντι των διακυμάνσεων των κυμαινόμενων επιτοκίων στις οποίες εκτίθενται λόγω της εγγραφής ορισμένων χρηματοπιστωτικών προϊόντων στις τράπεζες αυτές.

74 Αφετέρου, στο πλαίσιο συμβάσεως δανείου όπως αυτή της κύριας δίκης, η αξία του ξένου νομίσματος που πρέπει να ληφθεί υπόψη για τον υπολογισμό της αποπληρωμής δεν καθορίζεται εκ των προτέρων εφόσον προσδιορίζεται βάσει της τιμής πωλήσεως του νομίσματος αυτού κατά την ημερομηνία καταβολής εκάστης μηνιαίας δόσεως.

75 Συνεπώς, υπό την επιφύλαξη της εξακριβώσεως από το αιτούν δικαστήριο, προκύπτει ότι οι πράξεις συναλλάγματος τις οποίες πραγματοποιεί χρηματοπιστωτικό ίδρυμα στο πλαίσιο της εκτελέσεως συμβάσεως δανείου σε ξένο νόμισμα όπως αυτή της κύριας δίκης δεν μπορούν να χαρακτηρισθούν ως επενδυτικές υπηρεσίες, οπότε το ίδρυμα αυτό δεν υπόκειται, μεταξύ άλλων, στις υποχρεώσεις σε θέματα αξιολογήσεως ή καταλληλότητας της προς παροχήν υπηρεσίας, οι οποίες προβλέπονται στο άρθρο 19 της οδηγίας 2004/39.

76 Λαμβανομένων υπόψη όλων των προεκτεθέντων, στο πρώτο και δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 4, παράγραφος 1, σημείο 2, της οδηγίας 2004/39 έχει την έννοια ότι, υπό την επιφύλαξη της εξακριβώσεως από το αιτούν δικαστήριο, δεν αποτελούν επενδυτική υπηρεσία ή δραστηριότητα κατά τη διάταξη αυτή ορισμένες πράξεις συναλλάγματος, τις οποίες πραγματοποιεί ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα δυνάμει ρητρών συμβάσεως δανείου σε ξένο νόμισμα όπως αυτή της κύριας δίκης, οι οποίες συνίστανται στον καθορισμό του ποσού του δανείου βάσει της τιμής αγοράς

του ξένου νομίσματος που ισχύει κατά τον χρόνο της αποδεσμεύσεως των κεφαλαίων και στον καθορισμό των ποσών των μηνιαίων δόσεων βάσει της τιμής πωλήσεως του εν λόγω ξένου νομίσματος που ισχύει κατά τον υπολογισμό κάθε μηνιαίας δόσεως.

Επί του τρίτου και του τετάρτου ερωτήματος

77 Κατόπιν της απαντήσεως που δόθηκε στο πρώτο και στο δεύτερο ερώτημα, παρέλκει η απάντηση στο τρίτο και στο τέταρτο ερώτημα.

78 Συγκεκριμένα, τα τελευταία αυτά ερωτήματα προϋποθέτουν ότι οι πράξεις συναλλαγματικής ισοτιμίας της κύριας δίκης μπορούν να χαρακτηρισθούν ως επενδυτική υπηρεσία ή δραστηριότητα κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, σημείο 2, της οδηγίας 2004/39.

79 Διά παν ενδεχόμενο, όσον αφορά το τέταρτο ερώτημα, υπενθυμίζεται ότι το Δικαστήριο έκρινε ότι εναπόκειται στην εσωτερική έννομη τάξη κάθε κράτους μέλους να ρυθμίσει τις απορρέουσες από τη σύμβαση συνέπειες εξαιτίας της μη συμμορφώσεως της επενδυτικής επιχειρήσεως που προσφέρει την επενδυτική υπηρεσία προς τις υποχρεώσεις περί αξιολογήσεως κατά το άρθρο 19, παράγραφοι 4 και 5, της εν λόγω οδηγίας, υπό την επιφύλαξη της τηρήσεως των αρχών της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας (απόφαση Genil 48 και Comercial Hostelera de Grandes Vinos, C-604/11, EU:C:2013:344, σκέψη 58).

Επί των δικαστικών εξόδων

80 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 4, παράγραφος 1, σημείο 2, της οδηγίας 2004/39/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Απριλίου 2004, για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων, για την τροποποίηση των οδηγιών 85/611/ΕΟΚ και 93/6/ΕΟΚ του Συμβουλίου και της οδηγίας 2000/12/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και για την κατάργηση της οδηγίας 93/22/ΕΟΚ του Συμβουλίου, έχει την έννοια ότι, υπό την επιφύλαξη της εξακριβώσεως από το αιτούν δικαστήριο, δεν αποτελούν επενδυτική υπηρεσία ή δραστηριότητα κατά τη διάταξη αυτή ορισμένες πράξεις συναλλάγματος, τις οποίες πραγματοποιεί ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα δυνάμει ρητρών συμβάσεως δανείου σε ξένο νόμισμα όπως αυτή της κύριας δίκης, οι οποίες συνίστανται στον καθορισμό του ποσού του δανείου βάσει της τιμής αγοράς του ξένου νομίσματος που ισχύει κατά τον χρόνο της αποδεσμεύσεως των κεφαλαίων και στον καθορισμό των ποσών των μηνιαίων δόσεων βάσει της τιμής πωλήσεως του εν λόγω ξένου νομίσματος που ισχύει κατά τον υπολογισμό κάθε μηνιαίας δόσεως.

(υπογραφές)